

5 ta' Ottubru, 1998

Imhallfin:-

S.T.O. Joseph Said Pullicino B.A. (Hons.), LL.D. - President
Onor. Carmel A. Agius B.A., LL.D.
Onor. Joseph D. Camilleri LL.D.

Vincent Azzopardi

versus

Anthony Cassar *et noe*

**Salvage Marittimu - Bughaddas - Natura ta' Prestazzjoni -
 Servigi - Preskrizzjoni**

Il-Qorti ta' l-Appell ikkonfermat id-deċizzjoni u r-raġonament ta' l-Erwel Qorti fis-sens illi min qed jippartecipa f'salvage hu ntitolat mhux għall-prezz ta' xogħol izda għall-kumpens għas-servigi minnu rezi u skond id-dottrina l-preskrizzjoni applikabbli għall-kumpens tas-servigi hi dik ta' hames snin.

Il-Qorti:-

L-attur ipproċeda b'dan l-att taċ-ċitazzjoni:

"L-attur ippremetta li hu jagħmel il-mestier ta' bughaddas u fis-17 (sbatax) ta' Jannar, 1985, gie msejjah mid-ditta konvenuta (allura Sartard Ship Breakers Limited) sabiex jassisti

fl-operazzjoni tas-*salvage* tal-vapur "Argonaftis" wara li din, fis-16 (sittax) ta' Jannar, 1985, minhabba l-maltemp li kien qed jahkem il-gżira ta' Malta dakinhar, sabet ruhha f'diffikultajiet u perikolu meta kienet 'il barra mill-Port il-Kbir;

Premess illi bl-intervent ta' l-attur u ta' diversi nies oħra, l-imsemmi vapur ġie *salvaged* u d-diversi pretensjonijiet għall-kumpens ġew sottomessi lill-arbitru Richard Frederick Stone, ta' nazzjonalità Ingliża;

Premess illi, fil-fatt, ġew sottomessi tliet pretensjonijiet; wahda minn Tug Malta Limited, l-oħra mill-*pilots* u *mooring men* u l-oħra mid-Dipartiment tal-Portijiet, minn Sea Malta Company Limited, mill-Malta Drydocks u mid-ditta konvenuta flimkien;

Premess illi l-pretensjoni ta' l-attur, bhala li ha parti fl-operazzjoni tas-salvataġġ, ġiet imressqa quddiem dan l-arbitru bhala parti mill-*claim* tad-ditta konvenuta, u dan b'arrangament bejn il-kontendenti;

Premess illi x-xogħol prinċipali ta' l-attur kien li jsodd toqob li rriżultaw fil-*hold* numru tlieta ta' l-imsemmi vapur sabiex l-istess *hold* ikun jista' jiġi żvojtat mill-ilma u l-*buoyancy* tal-vapur illivellat;

Premess illi l-imsemmi Richard Frederick Stone ppreżenta l-*award* tiegħu fl-10 (għaxra) ta' April, 1986, u fl-*award* l-imsemmi arbitru ddeskriva x-xogħol ta' l-attur bhala *the bravest single act of the services* (paragrafu 28 (tmienja u għoxrin) tar-raġunijiet ta' l-*award*, li kopja tiegħu qed tiġi hawn esebita bhala dok. A);

Premess illi s-somma globali ta' 10 *award* kienet ta'

£612,544 (sitt mija u tnax-il elf, hames mija u erbgħa u erbgħin lira Sterlina), li minnhom £106,150 (mija u sitt elef, mija u hamsin liri sterlini) ingħataw lil Tug Malta Limited, £15,370 (ħmistax-il elf, tliet mija u sebghin liri Sterlina) lil *pilots* u *mooring men* u l-bilané favur id-Dipartiment tal-Portijiet, Sea Malta Company Limited, Malta Drydocks u d-ditta konvenuta li flimkien ressqu t-tielet pretensjoni għall-kumpens relattiv;

Premess illi dan l-*award* ġie kkonfermat fi stadju ta' appell fis-sbatax (17) ta' Diċembru, 1986, mill-arbitru Gerald Ralph Auchinleck Darling, ukoll ta' nazzjonalità Ingliża, kif jidher minn kopja ta' l-*award* tiegħu li tiġi hawn esebita u mmarkata dok. B;

Premess illi l-ammont li ġie llikwidat favur id-ditta konvenuta hu ta' US\$218,750 (mitejn u tmintax-il elf, seba' mija u hamsin dollaru Amerikan), ekwivalenti għal Lm74,341.54.6 (erbgħa u sebghin elf, tliet mija, wiehed u erbgħin lira Maltija, erbgħa u hamsin ċenteżmu u sitt milleżmi) jew somma oħra verjuri kif jista' jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Premess illi wara dan l-*award* l-attur avviċina lid-ditta konvenuta sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u hlas tal-kumpens dovut lilu, a bażi u fuq proporzjon tas-somma li ġiet effettivament likwidata favur id-ditta konvenuta;

Premess illi d-ditta konvenuta ma riditx tagħmel dan qabel ma l-attur jaċċetta li hu kellu jitqies bhala "impjegat" tagħhom għal matul l-operazzjonijiet tas-*salvage* - prinċipju li ma ġiex aċċettat mill-attur, li mlux impjegat mad-ditta konvenuta. li jippretendi kumpens ibbażat fuq *quantum meruit* bhala proporzjon ta' l-ammont illikwidat favur id-ditta konvenuta (ara kopja ta' korrisondenza li ġiet skambjata bejn il-partijiet, hawn

esebiti u mmarkati dok. C sa dok. K);

Talab li l-konvenuti *nomine* jghidu ghaliex, prevja dikjarazzjoni li l-attur, bhala bughaddas, ippartecipa attivament fl-operazzjoni ta' *salvage* tal-vapur Argonaftis, bejn is-16 (sittax) u t-18 (tmintax) ta' Jannar, 1985, u ghalhekk, indipendentement minn kwalsiasi konsiderazzjoni ohra, *ghandu* dritt *de proprio* ghal partecipazzjoni mill-kumpens tas-*salvage* mhallas minn min ibbenefika u ha vantaġġ mix-xoghol tieghu, m'ghandux: (1) jiġi llikwidat il-kumpens dovut lill-attur ghal din il-partecipazzjoni, liema kumpens *ghandu* jirrifletti n-natura, l-perikolożità u l-importanza tax-xoghol inwettaq mill-attur u maħdum bhala proporzjon ta' l-ammont li jiġi ddikjarat li ġie llikwidat favur id-ditta konvenuta; u (2) il-konvenuti *nomine* jiġu kkundannati jhallsu lill-attur *is-somma* li tiġi hekk llikwidata";

Il-konvenut *proprio et nomine* eċċepew hekk ghat-talbiet attriċi:

"In-nullità taċ-ċitazzjoni peress li din mhix akkompanjata mid-depożitu rikjest mill-inċiż 8 (1) (a) tat-tariffa A ta' l-Iskeda A tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili;

Mingħajr preġudizzju ta' l-ewwel eċċezzjoni l-azzjoni odjerna hija preskritta skond l-artikolu 2148 (4) tal-Kodiċi Ċivili;

Salvi u mpregudikati l-eċċezzjonijiet hawn fuq mogħtija. It-talbiet ta' l-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt;

Salvi eċċezzjonijiet ohra jekk u meta jkun il-każ";

L-Ewwel Qorti, b'sentenza in parte moghtija fil-25 ta' April, 1989, irrespingiet l-ewwel eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta, filwaqt li l-intensa ġiet ikkonfermata minn din il-Qorti b'sentenza oħra tat-23 ta' Marzu, 1992;

Is-sentenza li minnha qed isir il-preżenti appell u li ġiet moghtija mill-allura Qorti tal-Kummerè fit-3 ta' Lulju, 1995, hi ukoll sentenza in parte biex tirrigwarda recito scritta għat-tieni eċċezzjoni tal-preskrizzjoni li ġiet issollewata mill-konvenuti nomine. Una volta din is-sentenza fuq dik l-eċċezzjoni ġiet respinta, il-kawża fil-meritu trid tipprosegwi issa quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili;

B'din id-deċiżjoni, in parte appellata, l-Qorti tal-Kummerè irrespingiet ukoll l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar skond l-artikolu 2148 (a) issollewata mill-konvenuti nomine, bl-ispejjeż ġudizzjarji relattivi kontra tagħhom;

Il-Qorti tal-Kummerè hekk immotivat din is-sentenza in parte:

"Ikkunsidrat li din hija kawża istitwita mill-attur biex tiġi llikwidata somma flus talli huwa ppresta s-servizzi tiegħu f'operazzjoni ta' salvataġġ bhala bughaddas in konnessjoni mal-vapur "Argonaffis" u dan fil-jiem ta' bejn is-16 u t-18 ta' Jannar, 1985. L-eċċitazzjoni *de quo* ġiet ippreżentata fir-Registru tal-Qorti fis-7 ta' Lulju, 1988;

Il-konvenuti eċċepew il-preskrizzjoni a tenur ta' l-artikolu 2148 (a) tal-Kodiċi Ċivili (Kap. 16) jiġifieri dik qasira ta' tmintax-il xahar relattiva *inter alia* għal dawk il-persuni li jahdmu sengħa jew arti mekkanika għall-prezz ta' l-opri jew tax-xoghlijiet tagħhom jew tal-materjal li jfornu;

Issa, mill-provi u mid-dokumenti li ġew prodotti mill-kontendenti, m'għandux ikun hemm dubbju li effettivament perijodu li jeċċedi tmintax-il xahar tassew kien iddekorra bejn meta intervjena bil-ħidma tiegħu l-attur u bejn id-data meta ġiet ipprezentata ċ-ċitazzjoni. Għandu jirriżulta ukoll illi l-attur għandu l-mestjier jew il-professjoni speċjalizzata ta' bughaddas u li minn żmien għall-iehor kien jinghata inkarigi speċifiċi mis-soċjetà konvenuta u jithallas tagħhom;

Minn hawn 'il quddiem però ftit li xejn hemm konvergenza jew qbil bejn it-teżi ta' l-attur u dik tal-konvenuti *nomine*. Din id-differenza dwar kif wiehed għandu jikklassifika jew jikkategorizza l-ħidma ossia l-operat ta' l-attur fil-fatt tinċidi fuq il-meritu prinċipali tal-vertenza bejn il-kontendenti u għandha ukoll rifless dirett fuq l-eċċezzjoni in diżamina, jiġifieri dik tal-preskrizzjoni. Difatti, filwaqt li l-konvenut ressaq provi biex juri li l-attur ma kienx involut direttament f'operazzjoni ta' *salvage* in kwantu kien tqabbad bhas-soltu bhala bughaddas *sic et simpliciter* mis-soċjetà konvenuta u f'kull waqt kien biss isegwi d-direzzjonijiet mogħtijin mid-dirigenti tas-soċjetà konvenuta, l-attur invece adduċa provi minnaha tiegħu biex juri s-sehem dirett u determinati tiegħu fl-operazzjoni ta' salvataġġ. Isegwi għalhekk, jissottometti l-attur, li l-preskrizzjoni talvolta applikabbli hija wahda kwinkwennali għal servizzi reżi u mhux kif indikat mill-konvenut *nomine* bil-preċitat artikolu tal-liġi;

Illi, apparti suespost, l-attur jissottometti li kien hemm interruzzjoni ta' kull perijodu preskrittiv in vista tal-korrispondenza skambjata bejn il-kontendenti permezz tal-legali rispettivi tagħhom;

Mill-provi prodotti sa issa għandu jirriżulta li ankorkè l-attur kien tassew jitqabbad biex jagħmilha ta' bughaddas

f'xoghljiet ta-soċjetà konvenuta, f'dan il-każ l-inkariku tiegħu kien definittivament imur ferm oltre minn hekk. Kull parti nvoluta fi-x-xogħol biex ma jeghreqx il-vapur "Argonaftis" kienet pjenament edotta u konsapevoli mill-fatt u dan mill-bidunett ta' l-operazzjoni fis-sens li hawn si trattava ta' *salvage operation*. Kwindi, huwa lloġiku li in segwitu tippretendi billi ssostni kif qegħdin jagħmlu l-konvenuti *nomine*, li kull ma għamel l-attur kienet sempliċi hidma bhala bughaddas u daqshekk. Biżżejjed wiehed jirreferi għal dak li qal dwaru l-arbitru Richard Frederick Stone fl-*award* in data ta' l-10 ta' April, 1986, u ċjoè li l-prestazzjoni ta' l-attur kienet *the bravest single act of the services* (ara para. 28 - dok. A). Illi f'kull każ però, għax dan jibqa' l-meritu proprju tal-vertenza, il-konvenuti *nomine* qatt ma innegaw li jhallsu dak minnhom dovut lill-attur. Billi l-partijiet ma qablux dwar in-natura tas-servizz ipprestat ma setghux jaslu f'ammont iżda din il-kwistjoni baqgħet fluwida, aperta, soġġetta għal diskussjoni u għalhdkk kien hemm tabilhaqq interruzzjoni ta' kull perijodu preskrittiv fil-mument li kien hemm dawk it-trattattivi *in corso*;

Fl-4 ta' Jannar, 1988 (ara dok. C, fol. 31), il-legali ta' l-attur jikteb lill-kontroparti biex jitolbu tagħrif dwar (ara tielet paragrafu ta' l-ittra):

"X'inh i s-somma li għiet illikwidata bhala dovuta lis-Sur Azzopardi (i.e. l-attur) u meta bi hsiebkom thallsuh din is-somma";

Il-konvenuti *nomine* wiegħbu fis-7 ta' Jannar, 1988 (dok. D, fol. 32). Dawn ippreċiżaw li kull hlas talvolta dovut kellu jitgħies "*as forming part of the services rendered by my clients* (i.e. il-konvenuti *nomine*)" u l-ittra tagħlaq hekk:

"You will understand that until an amount is agreed upon,

no payment can be effected”;

Meta, mis-suespost, jirriżulta *abbundantement* *car* li l-konvenuti *nomine* kienu qeghdin jirrikonoxxu li xi forma ta' kumpens kienet dovuta lill-attur. Il-kwistjoni ma kinitx jekk haqqux jithallas jew le l-attur min-naha tal-konvenuti *nomine* imma kemm kellu jkun l-ammont dovut u x'kienet sewwa sew in-natura tax-xoghol effettwata mill-attur. Din it-tezi baqghet tiġi ribadita mill-konvenuti *nomine* sa l-ahhar tal-korrispondenza. Giet sintetizzata mill-konvenuti *nomine*, fl-ittra responsiva ta' l-avukat tagħhom in data tal-25 ta' Jannar, 1988 (dok. I fol. 37), fejn intqal li:

“My clients (i.e. il-konvenuti nomine) can only accept that Mr. Vincent Azzopardi was their employee during the operations and as such he is entitled to proper remuneration. Your client had expressed to me his claim quoting such a figure that was just ridiculous and not worthy of any consideration ...” (sottolinear tal-Qorti);

Fil-fehma tal-Qorti, apparti liema xorta ta' preskrizzjoni kellha tapplika għall-każ, kull perijodu relattiv għe interrott bit-trattattivi *in corso* bejn il-kontendenti u se mai għalhekk kull perijodu ta' preskrizzjoni kellu jibda jiddekorri mhux aktar qabel mid-data tal-25 ta' Jannar, 1988. Dan ukoll fid-dawl tax-xhieda mogħtija mill-attur fejn wera li huwa diġà kien irċieva xi tismija ta' hlas suggerit lila mill-kontroparti, u li hu però ma aċċettahx għax rah baxx wisq”;

L-aggravji ta' l-appellanti *nomine* huma dupliċi. L-ewwel aggravju huwa fis-sens li l-Qorti tal-Kummeré kellha quddiemha x'tiddeċidi l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni biss, liema eċċezzjoni kienet ibbażata fuq il-fatt stabbilit anke mill-Ewwel Qorti li l-attur kellu l-mestier ta' bughaddas u li minn żmien

ghal żmien kien jinghata inkarigi speċifiċi mis-soċjetà konvenuta u jithallas tagħhom;

Jissottomettu, li waqt li hu paċifiku li l-attur appellat, anke f'din l-okkażjoni, kien ġie mqabbaż bl-istess mod kif soltu, l-Ewwel Qorti, mingħajr ma semgħet provi dwar il-fatti, ikkunsidrat li f'dan il-każ l-inkarigu ta' l-attur kien imur ferm oltre minn hekk. U dana waqt li ddikjarat li l-hidma jew l-operat ta' l-attur, fil-fatt partikolari taħt eżami, kienet tinċidi fuq il-meritu prinċipali tal-vertenza bejn il-kontendenti u kellha rifless dirett fuq l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni mogħtija. L-appellanti *nomine* jissottomettu li ma tirriżultax din il-prova li l-operat ta' l-attur appellat f'din l-okkażjoni kien imur oltre dak ta' impjegat tas-soċjetà konvenuta u konsegwentement ikkunsidrat li l-attur kien ikkonduċa operazzjoni ta' *salvage* u kellu jiġi kkompensat għaldaqstant. L-appellanti jissottomettu li dan l-Ewwel Qorti ma setgħetx tagħmlu qabel ma tkun semgħet il-provi kollha li setgħu jipproduċu l-kontendenti dwar dan l-aspett;

It-tieni aggravju ta' l-appellanti *nomine* hu fis-sens illi ma kinitx korretta s-sentenza appellata meta qalet li kien hemm xi interruzzjoni ta' kull perijodu preskrittiv u li dan kien jidher ċar mill-korrispondenza li għaddiet bejn il-legali tal-partijiet li kkonsidrathom bhala trattattivi *in corso* dwar pagament dovut lill-attur. L-appellanti *nomine* jsostnu li din il-korrispondenza ma kinitx tirrigwarda l-kumpens jew il-*quantum* tal-kumpens, imma kienet intiża biex jiġi stabbilit li l-appellat kien fil-fatt impjegat tas-soċjetà u li konsegwentement l-attur ma kellux dritt li jippretendi hlas għal *salvage* magħmul minnu individwalment;

Din il-Qorti ser teżamina ż-żewġ aggravji f'din l-ordni. Il-konvenuti *nomine* qed jeċċepixxu l-preskrizzjoni estintiva ta' l-

azzjoni bl-gheluq ta' tmintax-il xahar a tenur ta' l-artikolu 2148 (a) tal-Kap. 16 li jipprovdi li l-azzjonijiet ta' persuni li jahdmu f'sengha jew arti mekkanika għall-prezz ta' l-opri jew tax-xoghlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu, kienet estinta bil-perkors ta' dan it-terminu;

L-ewwel punt ta' kontestazzjoni li għandu jiġi ddeterminat hu x'kien in-natura ta' servizz li għalih l-attur qed jitlob li jiġi kkumpansat. M'hemmx dubbju li l-attur qed jippretendi li tiġi llikwidata favur tiegħu, u mhallsa lilu, parti mis-somma li rċeviet id-ditta konvenuta għas-*salvage* tal-vapur "Argonaftis" fis-17 ta' Jannar, 1985. Hu qed jippretendi li jiġi lilu llikwidat ammont dovut bhala *salvage* li jkun jirrifletti s-sehem tiegħu f'dik l-operazzjoni. Mill-banda l-oħra l-konvenuti *nomine* jikkontendu li l-attur kien ġie inkarigat minnhom biex jipparteċipa f'dan is-*salvage* u li matul din l-operazzjoni kien qiegħed biss isegwi l-istruzzjonijiet tagħhom. Huma jaċċettaw illi l-attur kien intitolat għal remunerazzjoni xierqa, però, dana bhala impjegat tagħhom matul dawk l-operazzjonijiet ta' salvataġġ. Skond l-attur, allura, il-perijodu preskrittiv ta' l-azzjoni hu ta' hames snin, skond il-konvenuti *nomine* l-perijodu preskrittiv ta' l-azzjoni hu *ai termini* ta' l-artikolu 2148 (a) tal-Kodiċi Ċivili. "Il-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar li tolqot l-azzjonijiet ta' hajjata, skrapar, mastrudaxxi, bennejja, argjentiera, haddiema, arloġġjara u ta' persuni oħra li jahdmu sengha jew arti mekkanika, għall-prezz ta' l-opra jew tax-xogħol tagħhom, jew ta' materjal li jfornu, mhix applikabbli għal azzjoni li biha jintalbu l-likwidazzjoni u l-hlas ta' servigi, għax talba simili mhix għall-hlas tal-prezz konvenut b'xi biċċa xogħol determinata li min jitlob dan il-hlas ikun ikkuntratta li għandu jagħmel mal-persuna li għandha tagħmel dak il-hlas, iżda għall-kumpens likwidabbli mill-Qorti għal servigi u prestazzjonijiet varji rezi f'okkażjonijiet diversi matul ċertu perijodu. Ġie dejjem ritenut li l-preskrizzjoni applikabbli għal din l-azzjoni hija dik ta' hames snin" (Vol. XLIII, pt. I, p. 66;

Vol. XXIV, pt. I, p. 1; Vol. XXV, pt. I, p. 261; Vol. XXXII, pt. II, p. 342; Vol. XXXIII, pt. I, p. 285; u Vol. XXXVIII, pt. I, p. 207);

Indubbjament fil-figura ta' salvatagġ hemm element qawwi ta' servigi li jmur lil hinn mis-sempliċi hlas tax-xoghol esegwit;

“Che la remunerazione del salvaggio non si debba soltanto prendere sotto il punto di solo compenso del lavoro materiale, ma bensì è mestieri considerarla sotto le diversi circostanze, che l'accompagnano, cioè quelle dell'interesse pubblico, dell'interesse particolarmente nel commercio, del vantaggio, della sicurezza, che offre alla navigazione, alla vita delle persone addette al mare - considerazioni per cui tale servizio viene premiato in un senso lato e generoso .. si ritiene come massima generali, che una retribuzione, ossia un compenso ragionevole debba essere accordato, dipendentemente da un potere discrezionale, da essere esercitato secondo le circostanze e i meriti di ciascun caso ... Che nell'apprezzamento di servigi prestati nel salvaggio, fra le altre circostanze, bisogna avere speciale considerazione del grado del pericoli, a cui era esposti il legno salvato e dal quali fu liberato; del modo, col quale si sono eseguiti i servigi, delle difficoltà incontrate, del rischio e dei pericoli, che hanno affrontato i salvatori nel prestare la opera loro, dell'alacrità e prontezza spiegata, in fine del valore ricavato” (decizjoni tal-Qorti tal-Kummerċ iddatata 16 ta' Mejju, 1876, fl-ismijiet **Calcedonio Tabone et vs Negoziante Andrea Cassar**);

Konsiderazzjonijiet dawn li ġew iċċitati b'approvazzjoni f'ġurisprudenza sussegwenti fosthom fis-sentenza tal-Qorti tal-Kummerċ tad-9 ta' Ottubru, 1956 fl-ismijiet **Rear Admiral Jocelyn Stuart Cambridge Salter et vs Edward George**

Arrigo et noe. Dik il-Qorti kompliet tghid li fejn dawn l-elementi jokkorru, il-kumpens ghas-salvataġġ ikun *large and liberal* però, fejn l-element ma jokkorru *“the compensation cannot be denominated a salvage compensation, and the remuneration is merely one pro opere et labore where scarcely any take place, the compensation is little more than a mere remuneration pro opere et labore”*;

Kif sewwa ssottometta l-attur appellat min qed jipparteċipa f'*salvage* hu ntitolat mhux ghall-prezz ta' xoghol iżda ghall-kumpens ghas-serviġi minnu rezi u skond id-dottrina l-preskrizzjoni applikabbli ghall-kumpens ta' serviġi hi dik ta' hames snin;

Id-distinzjoni bejn iż-żewġ talbiet hi affura wahda ċara u netta daqskemm hi ċara u netta d-distinzjoni bejn iż-żewġ estintivi ta' l-azzjoni li l-liġi tipprospetta għal kull wahda minn dawn iż-żewġ azzjonijiet. Issa hu paċifiku, skond il-ġurisprudenza, sabiex wiehed jiddeċidi liema hi l-preskrizzjoni applikabbli ghall-fatti in kawża. wiehed kellu jhares lejn id-domanda kif dedotta fiċ-ċitazzjoni. “Izda ghall-finijiet ta' din l-eċċezzjoni (tal-preskrizzjoni) issollewata mill-konvenuti, li quddiem din il-Qorti nsistew li tiġi deċiża preliminarjament, wiehed ghandu jhares biex jiddeċidi liema hija l-preskrizzjoni applikabbli lejn id-domanda kif dedotta fiċ-ċitazzjoni” (Vol. XLII, pt. 1, p. 153). Ara ukoll **Emanuele Calleja vs Anthony Portelli noe** deċiża minn din il-Qorti fid-29 ta' Novembru, 1971;

Fil-każ taht eżami, it-talba hi ċara u ma thalli lok għal ebda dubbju li l-attur qiegħed jippretendi l-kumpens mhux bhala mpjegat tad-ditta konvenuta, imma “kumpens ibbażat fuq *quantum meruit* bhala proporzjon ta' l-ammont illikwidat favur id-ditta konvenuta ghas-salvataġġ. Hu nfatti talab espressament

b'dikjarazzjoni li, indipendentement minn kwalsiasi konsiderazzjoni ohra, hu kellu dritt *de proprio* ghal parteċipazzjoni u l-kumpens tas-salvage mhallas minn min ibbenifika u ha vantaġġ mix-xoghol tiegħu. Ċertament allura t-termini ta' l-azzjoni jinkwadraw ruhhom f'wahda għallikwidazzjoni u hlas ta' servigi dovuti lill-attur in linja ta' *salvage* u, konsegwentement, ma jistax ikun hemm dubbju li t-terminu preskrittiv ta' l-azzjoni kif impostata huwa dak kwinkwennali u mhux dak invokat ta' tmintax-il xahar a tenur ta' l-artikolu 2148 (a) tal-Kodiċi Ċivili. Din l-eċċezzjoni għandha għalhekk tiġi respinta kif qed tiġi bl-ispejjeż għall-appellant;

Stabbilit dan hu kkunsidrat li x-xoghol sar fis-17 ta' Jannar, 1985, waqt li l-azzjoni giet intavolata fis-7 ta' Lullju, 1988 meta allura dan it-terminu ma kienx għadu iddekorra. Mhux mehtieg għall-Qorti li tinotra ruħha f'eżami ta' konsiderazzjonijiet ohra ssollevati bl-aggravju ta' l-appellanti *nomine*. Jinghad, għall-kompletezza fir-rigward ta' l-aggravju l-iehor li l-Ewwel Qorti kienet korretta meta stabbiliet li kien hemm interruzzjoni ta' kull perijodu preskrittiv, għax hekk kien jidher mill-korrispondenza li għaddiet bejn il-legali tal-partijiet li hi kkunsidrat bhala trattativi in corso dwar pagament dovut lill-attur. Ġie ritenut minn din il-Qorti illi "huwa risaput li din il-preskrizzjon tiswa interrotta kull darba li d-ebitur jirrikonoxxi d-dritt tal-kredituri tiegħu u li kontra tiegħu tkun bdiet timxi l-preskrizzjoni. Huwa risaput ukoll li fil-każ li t-terminu tal-preskrizzjoni jkun diġà ddekorra, ir-rikonoxximent tad-debitu jekwivali għar-rinunzja għall-effetti tal-preskrizzjoni. Għandu jinghad ukoll li l-interruzzjoni, kif ukoll ir-rinunzja għall-preskrizzjoni javverraw ruhhom meta r-rikonoxximent ma jkunx sar fil-konfront ta' dejn likwidu. Dana jiġri meta jkun sar rikonoxximent ta' l-obbligu tal-hlas, iżda ma jkunx sar rikonoxximent ta' l-obbligu tal-hlas ta' somma ta' flus determinta u speċifikata. Infatti, hu aċċettat fil-ġurisprudenza u

fid-dottrina li r-rikonoxximent jista' jkun ukoll *illiquido* kif isejjahlu l-Giorgio" (ara kollezzjoni Vol. XXXIV, pt. II, p. 742 - **Carmelina Vella et vs Anthony Borg**, deċiża minn din il-Qorti fis-16 ta' Settembru, 1994);

Fid-dawl ta' dan l-insenjament il-konsiderazzjonijiet li ghamlet l-Ewwel Qorti fir-rigward ta' l-interruzzjoni tal-perijodu preskrittiv estintiv ta' l-azzjoni u l-analiżi tal-korrispondenza li ghaddiet bejn il-konvenuti *nomine* u l-attur tidher ġustifikata, anke jekk fiċ-ċirkostanzi din il-Qorti ma jidhrilhiex li hemm htieġa ghalha li tippronunzja ruhha fuq dan l-aggravju, una volta qed tiddeċidi li l-perijodu preskrittiv ma kienx dak eċċepit mill-konvenuti *nomine*, imma wiehed itwal li hu stabbilit li ma kienx ghadu ddekorra;

Ghal dawn il-motivi l-appell hu miċhud u s-sentenza appellata kkonfermata bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellanti *nomine*. Il-proċess hu rimess fil-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għall-kontinwazzjoni tat-trattazzjoni fil-meritu.
